

Slutanförande 2017-10-26 Naturskyddsföreningen och MKG i kärnbränsleförvarsmålet M1333-11

1. Prövningens omfattning

Innan jag går över till att tala om det som är huvudfrågorna i detta slutanförande, frågan om miljöbalksprövningens omfattning och vad som är visat avseende strålsäkerhetsfrågor, dvs. risker för och påverkan av utsläpp av radioaktivt ämne och joniserande strålning, vill Naturskyddsföreningen och MKG kort framföra att platsvalet för slutförvaret, mot bakgrund av de höga naturvärdena i Forsmarksområdet och att sökanden sagt att de "inte utesluter att det finns lika lämpliga platser någon annanstans", inte kan anses uppfylla kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken.

Föreningarna hänvisar i övrigt vad gäller metod- och platsval till det som sagts under punkt 24 och 33 i förhandlingsordningen.

Så över till frågan om miljöbalksprövningens omfattning.

Ansökans och underlagets omfattning

Sökandens ansökan omfattar tillstånd till att för all framtid slutförvara använt kärnbränsle och ansökan omfattar även tiden efter förslutning. Påverkan på människors hälsa och miljö ska därför prövas mot miljöbalkens allmänna hänsynsregler under hela den tid som verksamheten pågår och utgör en risk för påverkan. Det är sökanden som satt dessa ramar för prövningen genom sina yrkanden.

Ansökan innehåller underlag om strålsäkerhetsfrågor, även motparterna har bidragit med ytterligare material. Under huvudförhandlingen har en stor del av tiden lagts på frågor som är avgörande för strålsäkerhet med särskilt fokus på frågor om kopparkorrosion i vid bemärkelse. Men även frågor med bäring på de två andra barriärerna, leran och berget, har stöts och blötts.

Vad säger lagarna och praxis?

Den aktuella verksamheten genomgår samtidigt en prövning enligt KTL som bereds av SSM. Det saknas tydlig reglering för vad som ska prövas av domstolen enligt miljöbalken och vad som ska prövas av SSM och regeringen enligt KTL. Vissa skillnader framgår dock:

- MB omfattar all mänsklig aktivitet som riskerar att påverka människors hälsa eller miljön. Något undantag för påverkan genom utsläpp av radioaktiva ämnen eller joniserande strålning finns inte.
- Enligt SSM reglerar KTL ensamt frågor om fysiskt skydd, arbetstagskydd och icke-spridningsfrågor. Vilket är i linje med att 1:3 MB anger att balken inte omfattar arbetsmiljö.

- Vid prövning enligt KTL ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB och 5:3 om miljö kvalitetsnormer tillämpas.
- Prövningen enligt KTL är begränsad till att enbart avse vissa källor till påverkan och dessa bedöms endast mot vissa delar av balken.
- SSMs prövning är betydligt mer begränsad vad gäller påverkan på naturmiljön än den som MMD har att göra enligt MB, även avseende strålsäkerhetsfrågor. Endast vid miljöbalksprövningen kan påverkan på riksintressen och skyddade områden och arter ur ett strålsäkerhetsperspektiv göras.
- Det sker ingen parallell prövning av tiden efter förslutning, enligt SSM "utsläcks" ansvaret enligt KTL. Se de allmänna råden till 1 § SSMFS 2008:21

Prövningarna överlappar varandra men det föreligger inga formella hinder för MMD att pröva frågor om strålsäkerhet. Och detta har också skett, ex. vid MÖD:s prövning av Ringhals som nämnts vid flera tillfällen. Sökanden har invänt att MMD vid den slutliga domen i det målet valde att inte föreskriva om villkor för strålsäkerhet. Underinstansens slutliga ställningstagande i den frågan ändrar dock inte på MÖD:s principiella och prejudicerande uttalande.

Vad säger SSM?

SSM tillstyrker ansökan trots att sökanden enligt myndigheten i avgörande frågor inte uppfyller beviskravet "visat" utan istället enligt SSM "gjort troligt att de har förutsättningar att uppfylla" miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Skälet till att SSM trots detta tillstyrker ansökan är att dessa frågor inte är en del av tillåtlighetsprövningen utan är frågor som *kan* hanteras inom ramen för den fortsatta stegvisa prövningen enligt kärntekniklagen. Föreningarna invänder mot en sådan avgränsning.

SSMs avgränsning av prövningen skulle innebära att 2 kap. 3 § miljöbalken inte prövas vid miljöbalksprövningen med avseende på KBS-metoden. Just den formuleringen, att sökanden "har förutsättningar att uppfylla" förekommer vid upprepade tillfällen i SSMs inlagor till domstolen med avseende på de paragrafer i myndighetens föreskrifter som reglerar principen om BMT. Precis som sökanden redogjort för i sitt slutanförande är 2 kap. en del av tillåtlighetsprövningen.

Märk väl att SSM säger att frågorna *kan* hanteras i den fortsatta stegvisa prövningen enligt KTL. Myndigheten ger inte uttryck för att det vore mindre lämpligt eller att det saknas behov av att hantera frågorna i prövningen enligt MB.

Enligt Naturskyddsföreningen/MKG ska prövningen vara omfattande

Föreningarna anser att det finns ett behov av och att det är lämpligt att MMD prövar verksamhetens risker för och påverkan av utsläpp av radioaktiva ämnen och joniserande strålning. En sådan lämplighetsavvägning måste göras utifrån MB:s syfte och målparagraf.

Våra skäl:

- I ett mål av den dignitet som prövningen av ett slutförvar för använt kärnbränsle har är det viktigt att strålsäkerhetsfrågorna utförligt kan omfattas av den öppna prövningsprocess som en miljöbalksprövning ger. Verksamheten är unik i sitt slag och syftar till att hantera ett mycket farligt ämne som innebär risker i 100 000-tals år framöver.
- Ett slutförvar av använt kärnbränsle med KBS metoden är en ny typ av verksamhet som aldrig tidigare har prövats, den behöver belysas genomgående i en prövning som är offentlig. Tidigare tillåtighetsprövningar av kärntekniskverksamhet, ex kärnkraftverk, har avsett befintliga verksamheter med beprövad teknik som finns i drift sedan decennier på 100 tals platser runt om på jorden. Att då inskränka prövningen enligt miljöbalken kan kanske vara lämpligt. När prövningen avser en verksamhet som det saknas erfarenheter ifrån vore det olämpligt att begränsa prövningen enligt balken.
- Eftersom ansvaret enligt KTL "släcks ut" är det inte bara lämpligt och behövligt, miljöbalksprövningen måste omfatta frågan om strålsäkerhet efter förslutning för att peka ut en ansvarig verksamhetsutövare.
- Den berörda allmänheten och miljöorganisationerna har i mycket stor utsträckning varit aktiva i domstolsprocessen. Det samma kan inte sägas om processen hos SSM. Det beror på hur transparenta prövningarna är men kanske främst för att det enbart är domstolen som kan ta ett helhetsgrepp, KTL medger ingen omfattande prövning.
- Det är, av demokratiska skäl, lämpligt att domstolen prövar strålsäkerhetsfrågor vid tillåtighetsprövningen.
- Detta synsätt har även kommit till uttryck i SOU 2011:18, Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form, där det sägs att en samordning av prövningen ger "förutsättningar för en bättre helhetsbild av riskerna för miljön". Vidare sägs att "En ytterligare fördel med en samlad tillståndsprövning enligt miljöbalken, jämfört med en prövning enligt kärntekniklagen, är förhandlingsoffentligheten som den kommer till uttryck i bl.a. 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen och i 5 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken. Av dessa bestämmelser följer att förhandling i domstol ska som huvudregel vara offentlig. Således prövar miljödomstolen mål om miljöfarlig verksamhet under en huvudförhandling till vilken allmänheten har tillträde. Vissa remissinstanser är närvarande och får svara på frågor från domstolen. Vissa ideella organisationer har rätt att överklaga domar och beslut. Beredning och prövning av ett tillståndsärende enligt nuvarande kärntekniklagen eller strålskyddslagen sker genom ett skriftligt förfarande med små möjligheter till en övergripande insyn på samma sätt som sker vid en huvudförhandling i miljödomstolen." s 28
- Även Kärnavfallsrådet har, avseende prövningen i detta mål, i SOU 2013:11 framfört att de "utgår ifrån att beredningen i mark- och miljödomstolen kommer att avse

samtliga de omständigheter som har betydelse för tillåtlighetsfrågan. Det är därför enligt Kärnavfallsrådet självklart att prövningen enligt miljöbalken också ska gälla de olägenheter av joniserande strålning som kan bli följden av att barriärerna eller slutförvaret på en eller flera punkter skulle brista, och att det därigenom skulle kunna ske en radiologisk olycka.” s 19 ff

- Argumentet, att demokratiska skäl talar för en omfattande prövning av strålsäkerhetsfrågor i miljöbalksprövningen, är inte enbart av ideologisk natur. Anläggningar för slutförvar av använt kärnbränsle finns upptagna i bilaga 1 till Århuskonventionen. Alltså omfattas denna prövning, och prövningen hos SSM enligt KTL, av Århuskonventionen artikel 6 om rätt till deltagande i beslutsprocesser och artikel 9.2 om rätt att överklaga beslut till domstol. Det finns visserligen brister i det svenska genomförandet av Århuskonventionen i miljöbalken men i KTL saknas, med undantag för en specialsituation, bestämmelser som genomför artikel 9.2 Århuskonventionen.
- Strålsäkerhetsmyndighetens handläggning är ytterst sluten, myndigheten har remitterat sökandens ansökan efter det att den kom in för eventuella kompletteringar. Därefter har myndigheten remitterat ärendet för yttrande i sak. När myndigheten överlämnar sitt yttrande till Regeringen har den berörda allmänheten alltså enbart haft möjlighet att yttra sig över den kompletta ansökan vid ett tillfälle.
- Trots denna brist på möjligheter till delaktighet har SSM delat upp hanteringen på i vart fall elva olika ärenden vilket gör myndighetens hantering av ansökan mycket svår att överskåda.
- SSM har historiskt hanterat allmänhetens synpunkter på så sätt att inkomna yttranden sammanfattas och bifogas som bilagor. Ett bemötande och beaktande av synpunkterna lyser med sin frånvaro i myndighetens bedömningar.
- Vi anser att detta inte står i överensstämmelse med de förpliktelser som följer av artikel 6 och då särskilt 6.8 i Århuskonventionen. Efterlevandekommittén har tydligt tagit ställning till frågan om verksamheter som kräver flera tillstånd och där tillståndsprocessen är uppdelad på olika prövningar. Det räcker inte med att endast en av prövningarna uppfyller kraven i artikel 6. Efterlevandekommittén har även uttalat att formella eller processuella brister i förhållande till artikel 6 vid en överprövning enligt artikel 9.2 utgör skäl för domstolen att upphäva beslutet. Efterlevandekommitténs slutsatser har bekräftats av partsmötena och utgör på så vis en rättskälla för tolkning av konventionen, vilket även EU-domstolen vid ett flertal tillfällen har gjort.
- Vad sedan gäller möjligheten att överklaga beslut om tillstånd till slutförvar, i enlighet med artikel 9.2 i konventionen, så är det tydligt att Regeringens beslut kan prövas av HFD. Vad gäller efterföljande steg i prövningen enligt KTL omfattas inte sådana godkännanden som SSM nämnde i sitt slutanförande av överklagande-

möjligheten i förordning om kärntekniskverkssamhet. Samtliga beslut i en beslutskedja som leder fram till ett tillstånd till ett slutförvar omfattas av konventionen och ska vara överklagbara enligt artikel 9.2 eller artikel 9.3.

- Mark- och miljödomstolen har en möjlighet att till stor del läka bristerna i det svenska genomförandet av Århuskonventionen genom att låta domstolens prövning omfatta strålsäkerhetsfrågor.
- Även rättskraftsfrågan talar för att domstolens prövning ska vara omfattande. Uppförandet och driften av slutförvaret kommer att pågå under en mycket lång tid framöver. Därefter kommer kärnavfallet att förvaras under en ofattbart lång tid. Under hela denna tid gäller tillståndet meddelat enligt miljöbalken.
- För den berörda allmänheten finns det en tydlig fördel med att tillståndet delas upp på så få tillståndsbeslut som bara möjligt. De olika tillståndsbeslut som behövs måste också vara tydligt avgränsade i förhållande till varandra för att rättskraften ska vara tydlig.
- När tillsynsmyndigheten eller den berörda allmänheten framöver vill utöva tillsyn, ompröva eller återkalla tillståndet till verksamheten skulle en situation där domstolens prövning varit mycket begränsad i förhållande till underlaget försvåra förståelsen för domens rättskraft. Om det allmänna villkoret med dess preciseringar genom s.k. åtaganden dessutom har ett otydligt förhållande till vad som prövats av domstolen blir situationen än mer oklar. Om SSM dessutom, vid ett flertal tillfällen därefter fattar beslut i frågan blir rättskraftens omfattning i vart och ett av de olika besluten oöverskådlig. Idag har vi långa och omfattande processer med anledning av tillstånd som meddelats för ett par till flera decennier sedan. En sådan situation kan undvikas genom att samla så stor del av prövningen som möjligt i en och samma dom.
- Avslutningsvis vill vi säga att prövningen av strålsäkerhetsfrågor gentemot miljöbalkens allmänna hänsynsregler inte kan överlämnas till SSM då deras beviskrav inte står i överensstämmelse med balken samt att deras föreskrifter inte harmonierar med 2 kap MB.
- Myndigheten ger uttryck för ett betydligt lägre beviskrav än vad som framgår direkt av miljöbalken. Uttrycket att "göra troligt att ha förutsättningar att uppfylla kraven" har återkommande använts. Detta beviskrav är främmande för balken.
- För att SSMs föreskrifter ska kunna anses vara preciseringar av de allmänna hänsynsreglerna krävs att de inte lägger sig på en kravnivå som är under de allmänna hänsynsreglerna. Av 2 § SSMFS 2008:37 framgår att definitionen av BMT, till skillnad från miljöbalken, innehåller en begränsning i det att tekniken inte får medföra orimliga kostnader. Av såväl 6 § i SSMFS 2008:21 som 4 § i SSMFS 2008:37 framgår att endast *hänsyn* ska tas till den redan försvagade definitionen av BMT, av miljöbalken framgår att BMT *ska användas*.

- 4 § SSMFS 2008:37 lyder ” Vid slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall ska optimering ske och hänsyn tas till bästa möjliga teknik”. Med optimering avses, enligt 2 §, ”begränsning av stråldoser till människor så långt detta rimligen kan göras med hänsyn tagen till såväl ekonomiska som samhällsliga faktorer”. Begreppet optimering är främmande för miljöbalken. SSMs definition av BMT innehåller redan i sig själv en skälighetsavvägning. När begreppet sedan tillämpas tillsammans med optimering sker ytterligare en skälighetsavvägning. Skulle MMD utgå från SSMs bedömning avseende BMT och därefter tillämpa 2 kap. 7 § skulle en tredje skälighetsavvägning göras.
- Det är inte lämpligt att överlåta prövningen av strålsäkerhetsfrågor till en myndighet som tillämpar beviskrav som är betydligt lägre ställda än vad som uttryckligen framgår av balken och med föreskrifter som ger uttryck för betydligt mindre stränga definitioner av de allmänna hänsynsreglerna.

Sammanfattningsvis anser föreningarna att domstolens tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken ska omfatta strålsäkerhetsfrågor. Det är såväl lämpligt som behövligt att prövningen får denna omfattning p.g.a. målets dignitet, verksamhetens stora miljöpåverkan, av demokratiska skäl, för att uppfylla Århuskonventionen, för att rättskraften ska bli tydligt avgränsad, eftersom artskyddsprövningen kräver en sammanhållen prövning och eftersom SSMs prövning inte står i överensstämmelse med 2 kap. MB.

En prövning som begränsas till att inte avse strålsäkerhetsfrågor blir inte ändamålsenlig. Hela syftet med verksamheten är att begränsa just det. En prövning av ansökan gentemot de allmänna hänsynsreglerna, riksintressena, skyddade områden och arter blir ofullständig om den inte inkluderar strålsäkerhetsfrågor.

Jag övergår nu till att fokusera på vad föreningarna anser är visat. Inledningsvis beskrivs vår syn på beviskravet och tillämpning av försiktighetsprincipen, därefter kommer föreningarnas syn på om detta beviskrav har uppnåtts av sökanden med fokus på den ansökta metoden.

2. Vad är visat

Generellt om beviskrav och försiktighetsprincipen

Beviskravet framgår av lag, det gör även bevisbördan. Sökanden ska visa att den ansökta verksamheten lever upp till de allmänna hänsynsreglerna. Men beviskravet kan inte fastställas exakt, det varierar med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, och då främst miljöriskerna. Desto större riskerna är för allvarlig miljöpåverkan desto större betydelse måste tillskrivas de osäkerheter som finns i underlaget för prövningen och beviskravet måste då sättas högt. Eftersom de olägenheter som kärnavfall kan orsaka för människors hälsa och miljö är så omfattande och denna risk kvarstår under en ofattbar lång tid framöver är de osäkerheter som kan accepteras mycket små när den sökta verksamheten prövas och försiktighetsprincipen tillämpas.

De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken gäller enligt 2 kap. 7 § i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Det måste, som Naturvårdsverket sa i början av veckan, ställas höga krav på den som vill bedriva en avancerad miljöfarlig verksamhet som kan medföra stora negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

Sammanfattningsvis är beviskravet mycket högt ställt och utrymmet för skälighetsavvägningar med stöd av 2 kap. 7 § är mycket begränsat.

Tidpunkten för när det ska vara visat är här och nu. Vid en prövning av verksamheten mot de allmänna hänsynsreglerna kan eventuell framtida kunskap inte ligga till grund för en bedömning av tillåtlighetsfrågan. Inte heller möjligheten att inom ramen för en provotid utreda konsekvenser ytterligare innebär en lättnad i beviskravet eller en förskjutning av den tidpunkt då beviskravet ska vara uppfyllt. Av kommentaren till 22 kap. 27 § MB framgår att tillåtlighetsprövningen föregår frågan om provotid och att tillåtlighet därför är en förutsättning för provotid.

Har sökanden visat att den ansökta verksamheten lever upp till 2 kap. MB:s krav?

Föreningarna anser inte att sökanden har visat att verksamheten är tillåtlig.

Föreningarna anser det föreligger en beaktansvärd risk för att en betydande mängd av kopparkapslarna går sönder inom 1 000 år, och om lerbuffert och bergbarriär inte fungerar – vilket inte är osannolikt – blir det en betydande skada på människors hälsa och miljö.

Föreningarna har redovisat att det finns scenarier där en betydande del av kopparkapslarna havererar innan 1 000 har gått och det då kan bli utsläpp som ger doser till människa och miljön som kan komma att överskrida bakgrundsstrålningen med upp till hundra gånger. Vid dessa doser är det uppenbart att skada kan ske. Föreningarna konstaterar att sökanden inte är intresserad av att diskutera skada på människa och miljö för scenarier där en betydande del av kopparkapslarna havererar inom 1 000 år och där både lerbufferten och berget inte fungerar som barriärer.

Men eftersom riskerna från radioaktiva utsläpp från slutförvaret potentiellt är stora och kan kvarvara under lång tid har SSM satt en sträng riskgräns för dos vid utsläpp av radioaktiva ämnen, som innebär att doser på endast ca. en hundradel av bakgrundsstrålningen kan tillåtas.

Den stränga riskgränsen gör att det endast krävs att en liten andel av kopparkapslarna går sönder under de första 1 000 åren för att riskgränsen ska överskridas. Exakt hur många kapslar beror på i vilken grad lerbufferten och bergbarriären fungerar men det rör sig om ca 1-5% av kopparkapslarna vilket motsvarar 60-300 kapslar av den totala mängden 6 000 kapslar. Det kan alltså räcka med att en bråkdel av kapslarna havererar för att dos vid utsläpp motsvarande riskgränsen överskrids och verksamheten inte är tillåtlig.

Det är då viktigt att förstå om sökanden har visat att verksamheten är tillåtlig i förhållande till såväl det stränga beviskravet som riskgränsen.

Det stora frågetecknet är frågan om kopparkapselns integritet. Föreningarna hänvisar till de vetenskapliga kontroverser rörande påverkan av ett flertal kopparkorrosionsprocesser, väteförsprödning och kryp på kopparkapslarna som framkommit under huvudförhandlingen. Även om exakta scenarier för hur många kopparkapslar som kan komma att haverera och hur snabbt det kan ske saknas i underlaget, anser föreningarna att det finns en betydande risk att tillräckligt många kapslar kan haverera under tillräckligt kort tid för att riskgränsen ska överskridas.

I prövningen har dessutom föreningarna särskilt lyft riskerna med den s.k. saunaeffekten. Detta problem är som störst i det relativa fåtal deponeringshål som, trots det torra Forsmarksberget, har en vattentillströmning som är hög nog för att effekten ska bli problematisk. Den lilla andel hål det rör sig om motsvarar ca. 5 % av deponeringshålen, vilket betyder att om dessa kopparkapslar havererar under de första 1000 åren leder det till att riskgränsen överskrids.

Föreningarna vill även påpeka att i det torra Forsmarksberget kommer lerbufferten i 65 % av deponeringshålen att vattenmättas efter ca. 2 000 år och den största delen av de andra hålen i intervallet 300-2 000 år. Det är inte visat att leran i bufferten kommer att slutligt svälla som modellerat av sökanden eftersom den påverkas fysiskt och kemiskt av de höga temperaturer som föreligger. Om leran inte sväller kommer den inte att skydda kopparkapseln och dessutom inte fungera som barriär. Brister i lerbuffertens funktion ökar risken för radioaktiva utsläpp som överskrider riskgränsen.

Vid en sådan avgränsning av prövningen som föreningarna anser behövs och är lämplig är frågan om ett avstyrkande egentligen ganska okontroversiell. I dessa delar är vi överens med SSM såtillvida att myndigheten inte uttryckt att sökanden har visat att verksamheten lever upp till de allmänna hänsynsreglerna och då särskilt 2 kap 3 § miljöbalken.

Av s. 23 i bilaga 5 till myndighetens yttrande den 29 juni 2016 framgår att "SSM anser att KBS-3-metodens tekniska barriärer bestående av en kopparkapsel med en segjärnsinsats samt den omgivande bufferten av bentonitlera har förutsättningar att uppfylla föreskriftskravet". Föreskriftskravet som åsyftas är 6 § i SSMFS 2008:21 som anger att "Barriärsystemet ska konstrueras och utföras med hänsyn till bästa möjliga teknik". Sökanden har alltså, enligt SSM, inte visat att ansökan uppfyller kravet på BMT och föreningarna vill påminna om att kravet är lägre ställt i föreskrifterna än i balken.

Samma formulering återkommer angående 4 § i SSMFS 2008:37 som anger att "Vid slutlig omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall ska optimering ske och hänsyn tas till bästa möjliga teknik".

Vi skulle kunna fortsätta med exempel väldigt länge. Formuleringen "förutsättningar att" förekommer över 100 gånger enbart i SSMs yttrande med bilagor från den 29 juni 2016. Enligt SSM ska dessa frågor inte prövas vid tillåtlighetsprövningen. Föreningarna frågar sig då vad som finns kvar att pröva vid tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken. Vi har inte suttit

här i fem veckor för att diskutera buller. De delar av ansökan där SSM anser att miljöbalkens beviskrav inte är uppnådda är centrala frågor för funktionen av den valda metoden. Glappet mellan att ha visat något enligt miljöbalken och att ha gjort troligt att det finns förutsättningar att uppfylla SSMFS lägre ställda krav är inte försumbara. Tvärtom innebär denna diskrepans gentemot miljöbalkens beviskrav att sökanden inte förmått visa att den ansökta verksamheten är tillåtlig.

Osäkerheterna i underlaget är allt för stora för att här och nu anse att verksamheten är tillåtlig. SSM uppger på s. 8 i bilaga 4 till yttrandet den 29 juni 2016 följande. "Av naturliga skäl låter det sig därför inte göras att utifrån det mycket preliminära materialet som lämnats in som underlag till ansökan om tillstånd, bedöma huruvida den ansökta färdigställda anläggningen faktiskt kommer att uppfylla föreskrivna krav". Föreningarna anser att konsekvensen av att det inte går att utifrån ansökningshandlingarna bedöma om verksamheten kommer att uppfylla de allmänna hänsynsreglerna är att ansökan inte kan tillstyrkas. Osäkerheterna i underlaget är i så fall för stora för att beviskravet ska vara uppnått.

Avslutningsvis vill vi också tacka domstolen och parterna för en väl genomförd förhandling samt framföra att den öppna processen i miljödomstolen har framgångsrikt belyst en rad olika frågor som i en mer sluten process inte hade blivit lika utredda. Forskares, miljöorganisationers och den berörda allmänhetens deltagande har bidragit till att förbättra underlaget.

Och med det har föreningarna slutfört sin talan i målet.